

Studia i Materiały. Miscellanea Oeconomicae
Rok 21, Nr 1/2017, tom I
Wydział Prawa, Administracji i Zarządzania
Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach

Efektywność i bezpieczeństwo gospodarowania

Klara Życka¹

PRZEWAGI KONKURENCYJNE GOSPODARKI SZWEDZKIEJ

Streszczenie: Szwecja od lat wprowadza rozwiązania prawno-organizacyjne sprzyjające wzrostowi gospodarczemu, podniesieniu innowacyjności i usprawnieniu transferów nowoczesnych technologii. Celem artykułu jest zestawienie instytucjonalnych i pozainstytucjonalnych uwarunkowań stymulujących rozwój biznesu oraz innowacji w Szwecji z pozycją konkurencyjną tego kraju w latach 2010-2014. Na wysoką pozycję konkurencyjną istotny wpływ miały reformy z przełomu XX i XXI wieku. Jednakże niekontynuowanie ich w kolejnych latach spowodowało chwilową stabilizację pozycji tego kraju w rankingach innowacyjności, a z czasem powolne wyczerpywanie się zdobytych wcześniej przewag. Pomimo wielu udogodnień oferowanych przedsiębiorcom ze strony państwa, pozycja konkurencyjna gospodarki szwedzkiej z roku na rok pogarszała się, a kraje takie jak Szwajcaria czy Singapur wypchnęły ją z pozycji lidera. Choć kraj ten nadal pozostaje w czołówce najbardziej konkurencyjnych państw świata, to kolejne reformy sposobu prowadzenia polityki w obszarze innowacji wydają się być niezbędne.

Słowa kluczowe: międzynarodowa konkurencyjność, pozycja konkurencyjna, innowacyjność, gospodarka szwedzka

Wprowadzenie

Szwecja od lat znajduje się w czołówce publikowanych przez Światowe Forum Ekonomiczne rankingów konkurencyjności oraz w pierwszej dziesiątce państw na świecie pod względem wskaźników intensywności patentowania. Kraj ten wyróżnia duża liczba międzynarodowych zgłoszeń patentowych, publikacji w dziedzinie nauk technicznych i przyrodniczych oraz wysokie przychody z licencji i bezpośrednich

¹ Klara Życka, licencjat, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie.

inwestycji zagranicznych². Jest to państwo wysoko rozwinięte gospodarczo, zorientowane na eksport. Jego główne kierunki produkcji to: farmaceutyki, sprzęt precyzyjny, maszyny przemysłowe, pojazdy silnikowe, urządzenia domowe oraz wyroby chemiczne³. Wysoka pozycja konkurencyjna tej gospodarki odnosi się do jej zaawansowania technologicznego, innowacyjności, dobrej jakości środowiska biznesowego, a także skutecznych instytucji (w tym kontekście rozumianych jako dobrze działających regulacji prawnych, rozwiniętej infrastruktury i wysokiego poziomu edukacji wyższej). Badania naukowe prowadzone w Szwecji często są współfinansowane przez międzynarodowe korporacje, co trzykrotnie zwiększa nakłady na ten sektor w stosunku do wysokości finansowania gwarantowanego przez sektor publiczny⁴. Synergia wynikająca ze współpracy między szwedzkimi uniwersytetami, instytutami badawczymi i sektorem prywatnym, to jedna z przyczyn tak dużego zaangażowania kapitału zagranicznego w tym kraju. Nie bez znaczenia jest również stale wysoka pozycja Szwecji w rankingu Transparency International, na przykład w 2014 roku uplasowała się ona na czwartym miejscu wśród najbardziej wolnych od korupcji krajów świata⁵. Powyższe czynniki miały znaczący wpływ na zainteresowanie tym krajem międzynarodowego kapitału, w 2012 roku Szwecja zajęła 10. miejsce wśród krajów OECD o największych zyskach z inwestycji zagranicznych, a wpływ z tego tytułu osiągnęły wartość 72% krajowego PKB.

Pojęcie konkurencyjności gospodarki

W 1996 roku, C. Oughton i C. Whittman za międzynarodową konkurencyjność uznali zdolność kraju do utrzymania przez dłuższy okres wzrostu produktywności, w wyniku którego dochodzi do wyraźnego podwyższenia standardu życia, zwiększenia stopy zatrudnienia lub utrzymania zatrudnienia na prawie pełnym poziomie⁶. Teoretykiem międzynarodowej konkurencyjności gospodarki był również H. Siebert, który w 2006 roku pisał, iż międzynarodowa konkurencyjność, to „zdolność do poprawy poziomu dobrobytu przez zatrzymanie mobilnych czynników wytwórczych we własnym kraju i zapewnienie atrakcyjności dla mobilnych czynników zagranicznych”⁷. Oprócz definicji stworzonych przez wielu ekonomistów, w literaturze przedmiotu można znaleźć też wyjaśnienia pojęcia międzynarodowej konkurencyjności gospodarki, które były

² C. Ketels, *Sweden's position in the global economy*, Globaliseringsforum Rapport, Stockholm 2012, s. 7-12.

³ *Agricultural toward Industrial Swedish economic history*, <http://www.ekonomifakta.se/en/Swedish-economic-history/Agricultural-toward-Industrial/>, (20.04.2015).

⁴ *U. S. Department of State, diplomacy in action*, <http://www.state.gov/documents/organization/227453.pdf>, s. 1, (20.04.2015).

⁵ Transparency International, http://www.transparency.org/country#SWE_DataResearch_SurveysIndices (20.04.2015).

⁶ K. Aiginger, *A framework for evaluating the dynamic competitiveness of countries. Structural Changes and Economics Dynamics*, Austrian Institute of Economic Research and University of Linz, Wiedeń 1999, nr 9, Table 1, <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.140.1521&rep=rep1&type=pdf>, (20.02.2015).

⁷ J. Misala, *Międzynarodowa zdolność konkurencyjna i międzynarodowa konkurencyjność gospodarki narodowej - podstawy teoretyczne*, Wyd. Politechniki Radomskiej, Radom 2007, s. 23.

formułowane przez instytucje o zasięgu globalnym. Na przykład wspomniane wcześniej Światowe Forum Ekonomiczne (WEF), międzynarodową konkurencyjnością nazywa długookresowy wzrost gospodarczy osiągnięty poprzez właściwe wykorzystywanie czynników napędzających produktywność państwa. Wzrost ten zależy od poziomu dobrobytu powstałego w wyniku działających w danym państwie instytucji, decyzji politycznych oraz osiągniętych stóp zwrotu z dokonywanych inwestycji⁸.

W miarę rozwoju badań nad międzynarodową konkurencyjnością, w definiowaniu tego pojęcia zaczęto uwzględniać innowacje. Według J. Fagerberga, M. Knella i M. Shrolca, wyróżnić można cztery rodzaje międzynarodowej konkurencyjności: technologiczną, zasobowo-strukturalną, cenową oraz akomodacyjną. Konkurencyjność technologiczna jest w tym kontekście rozumiana jako gotowość do konkurencji na światowym rynku innowacyjnych towarów i usług. Z kolei zasobowo-strukturalna uwzględnia zasoby kapitału ludzkiego, infrastrukturę oraz dostęp do informacji. Konkurencyjność cenowa natomiast opiera się nie tylko na cenach produktów, ale również na kosztach ich wytworzenia. Ostatni rodzaj zawarty w tym ujęciu, czyli konkurencyjność akomodacyjna, jest rozumiany jako skuteczność państwa w dopasowaniu produkcji krajowej do modelu popytu importowego krajów, z którymi istnieje potencjał na efektywną wymianę dóbr⁹.

Wśród teoretycznych prób wyjaśnienia pojęcia międzynarodowej konkurencyjności gospodarki, zostały też wyodrębnione definicje wielocłonowe. Jedną z nich, etapy konkurencyjności narodowej, stworzył M. E. Porter. Pierwszy etap, obejmuje kraje najsłabiej rozwinięte, które są wrażliwe na wahania koniunktury. Ich konkurencyjność oparta jest na czynnikach produkcji, a jedynym źródłem dostępu do rynków międzynarodowych są podmioty zagraniczne. Dana gospodarka wykorzystuje głównie surowce naturalne, a jej siła robocza posiada niskie lub średnie kwalifikacje. Do produkcji wykorzystywane są importowane, mało zaawansowane technologie. Drugi etap porterowskiego ujęcia stanowi konkurencyjność oparta na inwestycjach. Osiągają go tak zwane kraje „doganiające”, które mimo większego ukierunkowania na kupowanie niż kreowanie, inwestują w nowoczesne rozwiązania technologiczne. Posiadają one własne sieci dystrybucji, zapewniające dostęp do rynków zewnętrznych. W tych gospodarkach widoczna jest konkurencja wewnętrzna oraz dążenie firm do obniżania kosztów. Z kolei trzeci etap konkurencyjności narodowej, na którym znajduje się obecnie Szwecja, obejmuje gospodarki, których konkurencyjność oparta jest na innowacjach. Są one odporne na wahania koniunktury, zdolne nie tylko do kupowania, lecz również do kreowania własnych rozwiązań. Przewaga przedsiębiorstw działających w tych gospodarkach często wynika z czynników pozacenowych, posiadania własnych kanałów dystrybucji oraz strategii promocji. Czwarty etap konkurencyjności narodowej, według M. E. Portera, opiera się na bogactwie. Jest on typowy dla krajów o wysokim poziomie rozwoju, których gospodarki są najbardziej odporne na wahania koniunkturalne. W wyniku braku konieczności ciągłego inwestowania we wzmacnianie swojej pozycji konkurencyjnej, mogą

⁸ K. Falkowski, *Międzynarodowa konkurencyjność gospodarek Białorusi, Rosji i Ukrainy*, Oficyna Wydawnicza, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2013, s. 24.

⁹ J. Misala, *Międzynarodowa konkurencyjność...*, *op.cit.*, s. 72.

się one okazać niezdolne do utrzymania jej w przyszłości¹⁰. Z kolei we współczesnych badaniach nad międzynarodową konkurencyjnością, zwraca się również coraz większą uwagę na wykorzystywane innowacje technologiczne, czy też jakość zarządzania. To szersze spojrzenie świadczy o ciągłym pogłębianiu się wieloaspektowości pojęcia międzynarodowej konkurencyjności gospodarki.

Źródła przewag konkurencyjnych Szwecji

Szwecja będąca nowoczesnym, otwartym środowiskiem biznesowym, posiadająca stabilną sytuację polityczną, wypracowała szereg udogodnień biznesowych, z których mogą korzystać zarówno obywatele tego kraju, jak i obcokrajowcy. Ważnym czynnikiem tworzącym ze Szwecji doskonałą lokalizację do rozwoju działalności gospodarczej, są uwarunkowania prawno-systemowe. Tamtejszy system administracji publicznej oddziela sferę administrowania (urzędy centralne i agencje) od sfery polityki (ministerstwa). Niektóre organy administracyjne (np. urzędy pocztowe)¹¹ mają też charakter przedsiębiorstwa państwowego (tzw. korporacje usług publicznych). Innym ułatwieniem prowadzenia działalności gospodarczej jest bardzo dobrze rozwinięta infrastruktura. Państwo to należy do czołówki najsukuteczniej skomunikowanych krajów świata, posiada dobrze zaplanowaną sieć połączeń drogowych i kolejowych. W Szwecji działa około 50 publicznych portów morskich, a prawie 95% produktów przeznaczonych na eksport transportowanych jest drogą wodną. Dla usprawnienia i tak bardzo dobrze funkcjonującego transportu, 1. kwietnia 2010 roku utworzono instytucję odpowiedzialną za planowanie rozwoju systemu komunikacji – Szwedzką Administrację Transportu.

Szwecja to państwo, którego większość obszaru wyposażona jest w łącza szerokopasmowego Internetu, a telefonia stacjonarna nadal cieszy się dużą popularnością¹². Duży odsetek ludności, spośród 9,5 miliona mieszkańców, posiada dostęp do komputera i innych urządzeń elektronicznych, co ułatwia prowadzenie biznesu. Jedna trzecia populacji zamieszkuje Göteborg, Malmö albo Sztokholm lub ich okolice. W wyniku tego, to właśnie w tych rejonach największe firmy krajowe oraz oddziały wielkich korporacji międzynarodowych mają swoje siedziby¹³.

Ze względu na niewielką liczbę ludności kraju w stosunku do jego wielkości, Szwecja często stanowi rynek wstępny dla nowych pomysłów z całego świata, co może stanowić dobrą podstawę do rozwoju „start-upów” technologicznych¹⁴. W utrzymaniu takiego stanu rzeczy pomagają też instytucje działające przy niektórych

¹⁰ M.J. Radło, *Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki. Uwagi na temat definicji, czynników i miar*, [w:] W. Bieńkowski i inni, *Czynniki i miary międzynarodowej konkurencyjności gospodarek w kontekście globalizacji – wstępne wyniki badań*, op.cit., s. 91, (12.03.2015).

¹¹ P.T. Levin, *The Swedish Model of Public Administration: Separation of Powers – The Swedish Style*, JOAAG, Vol. 4. No. 1, Sztokholm 2009, s. 39-41, http://joaag.com/uploads/4-4_1_LevinFinal.pdf (20.04.2015).

¹² *Infrastructure in Sweden*, <http://viavasterbotten.se/regional-facts/sweden/infrastructure/>, (20.04.2015).

¹³ *Szwecja – przewodnik po rynku*, s. 10, <http://szwecja.net/EK/PLUS/Gospo/szwecjaprzewodnik16062004c.pdf>, (22.04.2015).

¹⁴ *Tajemnica sukcesu szwedzkich innowacji*, <http://www.spcc.pl/node/12556>, (20.04.2015).

szwedzkich uniwersytetach. Do takich należą między innymi Centrum Przedsiębiorczości w Uppsali czy Centrum Innowacyjności i Przedsiębiorczości w Linköping. Celem ich działania jest wspomaganie firm krajowych, tworzących nowoczesne technologie¹⁵.

Kolejna ważna kwestia, będąca źródłem przewag konkurencyjnych szwedzkiej gospodarki, to łatwy dostęp do finansowania działalności gospodarczej. Firmy mogą otrzymać wsparcie finansowe ze strony władz, instytucji badawczych i fundacji. Jedną z nich jest szwedzka państwowa firma ALMI Foretags Partner AB, która oferuje pomoc finansową w badaniu potencjału rynkowego projektu innowacyjnego, czy mikropożyczki dla firm o mniejszych wymogach kapitałowych. Dodatkowo, Szwedzka Agencja Energii wspiera rozwój pomysłów, mających potencjalny wpływ na rozwój branży energetycznej. Z kolei głównym organem eksperckim w zakresie innowacji w Szwecji jest działająca przy Ministerstwie Przedsiębiorczości, Energii i Komunikacji, rządowa agencja VINNOVA. Celem działania tej instytucji jest promowanie współpracy między przedsiębiorstwami, instytucjami badawczymi i sektorem publicznym również na poziomie międzynarodowym. Inna organizacja – FOKUS Verifiering, zapewnia dotacje na rozwój w celu zbadania, czy planowane innowacje są opłacalne pod względem zarówno ekonomicznym, jak i technicznym. Z kolei Industrifonden, jest inwestorem długoterminowym, który oferuje pożyczki dla szwedzkich firm z potencjałem wzrostu na rynku międzynarodowym. Istnieje również NUTEK – Szwedzka Agencja Rozwoju Gospodarczego i Regionalnego oraz Fundacja Badań Strategicznych (SSF). Instytucje te zapewniają pomoc finansową przedsiębiorstwom poprzez szereg programów szczegółowych¹⁶. Co więcej, jednym ze źródeł konkurencyjności szwedzkich przedsiębiorstw są, stawiające im bardzo wysoką poprzeczkę, związki zawodowe. Odgrywają one bardzo ważną rolę, gdyż są to organizacje zrzeszające większość tamtejszych pracowników. To one podpisują z pracodawcami układ zbiorowy, będący odpowiednikiem polskiego kodeksu pracy. Uzupełnia on przepisy należące do prawa pracy i może zastąpić je w przypadkach, w których prawo na to zezwala. Dokument ten reguluje między innymi wysokość minimalnej pensji, płacę za nadgodziny, emeryturę czy składki chorobowe. Dodatkowo, każda firma na prośbę jej pracowników jest zobowiązana udostępnić do wglądu sprawozdania finansowe z działalności¹⁷. Istotne jest również to, że pracownicy niebędący członkami związków zawodowych, mają również prawo do ubiegania się o te same warunki pracy, które zostały uzgodnione w układzie zbiorowym.

Bardzo ważnym motorem konkurencyjności Szwecji jest też popularność klastrów. Zakładanie takich form kooperacji jest obecnie w krajach nordyckich powszechną praktyką. Sektory, w których firmy współpracują na tych zasadach,

¹⁵ K. Santarek (red.), J. Bagiński, A. Buczacki, D. Sobczak, *Transfer technologii z uczelni do biznesu. Tworzenie mechanizmów transferu technologii*, PARP, Warszawa 2008, s. 81, <http://www.www.e-msp.pl/files/74/81/194/4372.pdf>, (22.04.2015).

¹⁶ *Financing a Business in Sweden*, <http://www.startupoverseas.co.uk/starting-a-business-in-sweden/financing-a-business.html>, (20.04.2015).

¹⁷ K. Mołęda, *Związkowcy z klasą. Jak działają związki zawodowe w Skandynawii*, <http://gospodarka.dziennik.pl/praca/artykuly/483407,zwiazki-zawodowe-w-skandynawii-jak-dzialaja-zwiazkowcy-w-szwecji-norwegii.html>, (20.04.2015).

charakteryzują się większą dynamiką rozwoju, ponieważ współdziałanie podmiotów z tej samej branży, przyspiesza wdrażanie dobrych praktyk. Transport, budownictwo i przemysł metalurgiczny, to trzy największe grupy klastrów funkcjonujących w szwedzkiej gospodarce¹⁸.

Dużym ułatwieniem w prowadzeniu biznesu i nawiązywaniu współpracy międzynarodowej jest praktycznie brak bariery językowej. Oficjalnym językiem urzędowym tego państwa jest język szwedzki. Warto wspomnieć, że język ten znalazł się w pierwszej grupie listy The Foreign Service Institute, która szereguje języki świata według ich podobieństwa z językiem angielskim i określa przybliżony czas jaki jest potrzebny, aby opanować każdy z nich w stopniu komunikatywnym. Oznacza to, iż dla osoby mówiącej po angielsku jest to jeden z dziesięciu najłatwiejszych do nauczenia się języków obcych¹⁹. Z drugiej strony, około 90% rodowitych mieszkańców Szwecji bez problemu porozumiewa się w języku angielskim. Czynnikiem ten zdecydowanie przyciąga zagranicznych inwestorów, czy też ułatwia firmom współpracę międzynarodową. Co więcej, brak trudności w komunikowaniu się daje możliwość zatrudnienia wysoko kwalifikowanych pracowników ze wszystkich stron świata, a także pozyskania większej liczby klientów. Kolejną przewagą konkurencyjną Szwecji (a właściwie przedsiębiorstw funkcjonujących w tym kraju) jest łatwość dostępu do informacji. Szwedzka opinia publiczna (tak samo jak wcześniej wspomniani pracownicy) ma prawo do uzyskania wglądu w oficjalne dokumenty związane z działalnością każdego przedsiębiorstwa funkcjonującego na krajowym rynku. Jest to czynnik, który zwiększa zaufanie klientów do firm oraz wymusza od przedsiębiorstw skrupulatnego przestrzegania prawa²⁰. Łatwy dostęp do informacji zapobiega również prowadzeniu nieuczciwych praktyk w biznesie, stosowaniu mobbingu czy korupcji oraz powoduje, iż społeczna odpowiedzialność biznesu istnieje w praktyce i świadomości zarówno wśród tamtejszych producentów, jak i konsumentów.

Determinanty międzynarodowej konkurencyjności według Światowego Forum Ekonomicznego

Global Competitiveness Report (GCR), to corocznie wydawany, przez Światowe Forum Ekonomiczne, raport klasyfikujący większość gospodarek świata pod względem ich poziomu konkurencyjności. Stosowana w raporcie metodologia opiera się na tak zwanym Globalnym Indeksie Konkurencyjności (GCI), nazywanym często wskaźnikiem konkurencyjności. Stanowi on średnią ważoną dwunastu elementów składowych, z których każdy mierzy inny aspekt konkurencyjności (tzw. filar). Filary te to:

¹⁸ C. Ketels, *Clusters, Cluster Policy, and Swedish Competitiveness in the Global Economy*, [w:] Expert report number 30 to Sweden's Globalisation Council, Harvard Business School and Stockholm School of Economics, Västerås 2009, s. 32-37. http://www.hbs.edu/faculty/Publication%20Files/d6e53822_c15a31c1-2998-49d1-bd5e-8ddeb31cccc5.pdf, (10.05.2015).

¹⁹ Effective language learning, <http://www.effectivelanguagelearning.com/language-guide/language-difficulty>, (20.04.2015).

²⁰ D.M. Mońko, *Publiczny dostęp do informacji znajdujących się w posiadaniu władz szwedzkich*, Informacja Ministerstwa Sprawiedliwości, s. 3-4, <http://www.freepress.org.pl/old/Szwecja.pdf>, (10.05.2015).

- instytucje (rozumiane jako urzędy, organy rządowe i pozarządowe),
- infrastruktura,
- otoczenie makroekonomiczne (warunki działania przedsiębiorstw w danym państwie),
- zdrowie i edukacja podstawowa,
- edukacja wyższa i szkolenia,
- efektywność rynku,
- rynek pracy w danym kraju,
- rozwoju rynku finansowego,
- gotowość technologiczna (stopień implementowania nowoczesnych rozwiązań),
- rozmiar rynku,
- jakość środowiska biznesowego,
- innowacje (rozumiane nie tylko w kontekście wymyślania nowatorskich technologii, ale również jako umiejętność tworzenia nowych rozwiązań zarządzania firmą)²¹.

Światowe Forum Ekonomiczne ocenia stopień rozwoju większości państw świata, a także dokonuje klasyfikacji badanych gospodarek do jednej z trzech grup w zależności od głównych czynników determinujących ich konkurencyjność:

- gospodarki bazujące na czynnikach produkcji (wymaganiach podstawowych),
- gospodarki bazujące na efektywności,
- gospodarki napędzane innowacjami²².

Pozycja konkurencyjna Szwecji w latach 2010-2014 ulegała zmianom. W tym okresie Szwecja rok rocznie była postrzegana, we wspomnianym raporcie, jako kraj znajdujący się na trzecim poziomie rozwoju, czyli oparty na innowacjach i w omawianych latach zawsze plasowała się w pierwszej dziesiątce najbardziej konkurencyjnych gospodarek świata, co obrazują poniższa tabela 1 i rysunek 1.

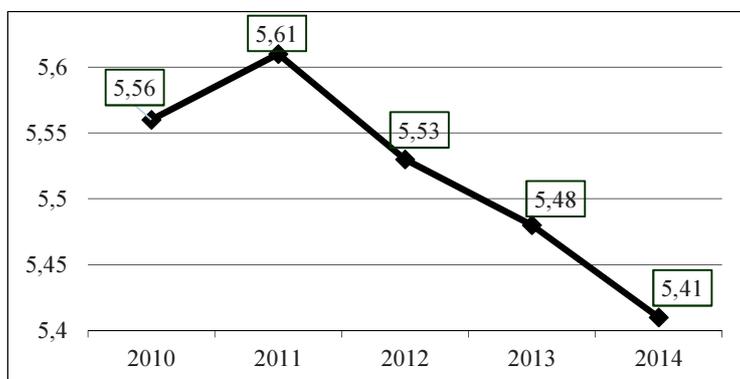
Tabela 1. Pozycja konkurencyjna Szwecji na tle najbardziej konkurencyjnych gospodarek świata w latach 2010-2014 według Światowego Forum Ekonomicznego

	2010	2011	2012	2013	2014
1	Szwajcaria	Szwajcaria	Szwajcaria	Szwajcaria	Szwajcaria
2	Szwecja	Singapur	Singapur	Singapur	Singapur
3	Singapur	Szwecja	Finlandia	Finlandia	USA
4	USA	Finlandia	Szwecja	Niemcy	Finlandia
5	Niemcy	USA	Holandia	USA	Niemcy
6	Japonia	Niemcy	Niemcy	Szwecja	Japonia
7	Finlandia	Holandia	USA	Hong Kong	Hong Kong
8	Holandia	Dania	Wielka Brytania	Holandia	Holandia
9	Dania	Japonia	Hong Kong	Japonia	Wielka Brytania
10	Kanada	Wielka Brytania	Japonia	Wielka Brytania	Szwecja

Źródło: Opracowanie własne na podstawie K. Schwab, *The Global Competitiveness Report*, Światowe Forum Ekonomiczne, Światowe Forum Ekonomiczne, Genewa 2010, 2011, 2012, 2013, 2014.

²¹ K. Schwab, *The Global Competitiveness Report 2013–2014*, Światowe Forum Ekonomiczne, Genewa 2014, s. 3-8, http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf, (20.04.2015).

²² *Ibidem*, s. 9-10.

Rysunek 1. Zmiany wskaźnika GCI dla Szwecji w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie K. Schwab, *The Global Competitiveness Report*, Światowe Forum Ekonomiczne, Genewa 2010, 2011, 2012, 2013, 2014.

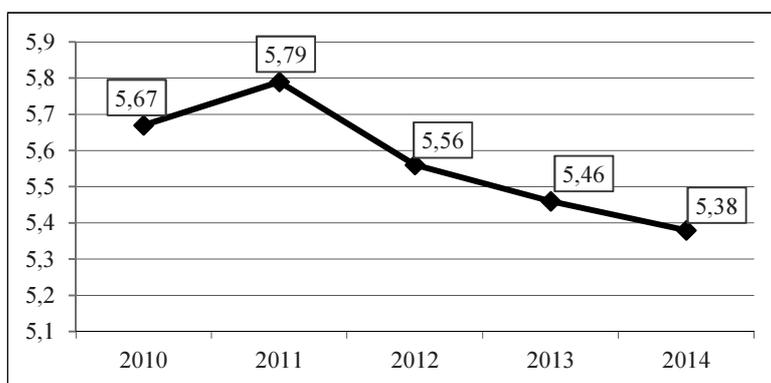
Jak wynika z powyższych danych, w omawianym okresie pozycja konkurencyjna Szwecji (według badań Światowego Forum Ekonomicznego) z roku na rok pogarszała się. W 2010 roku wartość indeksu konkurencyjności dla Szwecji wyniosła 5,56, co spowodowało, że kraj ten zajmował drugie miejsce w tym rankingu. Jednocześnie była to najwyższa pozycja spośród państw należących do Unii Europejskiej. Rok później wartość wskaźnika konkurencyjności szwedzkiej gospodarki wzrosła o 0,05, natomiast jego pozycja w rankingu światowym spadła o jedno miejsce (choć na tle krajów UE, Szwecja nadal była liderem). W 2012 roku, Szwecja była czwartym najbardziej konkurencyjnym krajem świata, a jej wartość wskaźnika GCI wyniosła 5,53. W następnym roku kraj ten stał się szóstym najbardziej konkurencyjnym krajem świata i trzecim najbardziej konkurencyjnym krajem Unii Europejskiej. Wartość indeksu konkurencyjności dla Szwecji za rok 2013 wyniosła 5,48. W 2014 roku z kolei, Szwecja spadła w rankingu konkurencyjności Światowego Forum Ekonomicznego na pozycję dziesiątą. Wartość wskaźnika GCI wyniosła wówczas 5,41, czyli najmniej spośród wszystkich lat badanego okresu.

Omawiając pozycję konkurencyjną gospodarki szwedzkiej, warto przyjrzeć się też bardziej szczegółowemu miernikowi jakim jest subindeks innowacji i czynników wyrafinowanych. Szwecja będąca krajem opartym na innowacjach, w latach 2010-2014 znajdowała się również w czołówce tzw. subindeksu innowacji i czynników wyrafinowanych. Jednakże i w tej dziedzinie, pomimo poważnych osiągnięć, daje się zaobserwować trend malejący. Wspomniany subindeks uwzględnia dwa ostatnie filary konkurencyjności, czyli jakość środowiska biznesowego oraz innowacyjność. Jakość ta może być interpretowana jako ogół pozainstytucjonalnych udogodnień dla przedsiębiorców, utrwalonych w kulturze, mentalności, tradycji. Pozycję konkurencyjną Szwecji pod kątem subindeksu innowacji i czynników wyrafinowanych przedstawia poniższa tabela, a wartości GCI obrazuje Rysunek 2.

Tabela 2. Pozycja konkurencyjna Szwecji w latach 2010-2014 według Światowego Forum Ekonomicznego – subindeks innowacji i czynników wyrafinowanych

	2010	2011	2012	2013	2014
1	Japonia	Szwajcaria	Szwajcaria	Szwajcaria	Szwajcaria
2	Szwajcaria	Szwecja	Japonia	Finlandia	Japonia
3	Szwecja	Japonia	Finlandia	Japonia	Finlandia
4	Stany Zjednoczone	Finlandia	Niemcy	Niemcy	Niemcy
5	Niemcy	Niemcy	Szwecja	Szwecja	Stany Zjednoczone
6	Finlandia	Stany Zjednoczone	Stany Zjednoczone	Holandia	Holandia
7	Chiny (z Tajwanem)	Izrael	Holandia	Stany Zjednoczone	Szwecja

Źródło: Opracowanie własne na podstawie K. Schwab, *The Global Competitiveness Report*, Światowe Forum Ekonomiczne, Genewa 2010, 2011, 2012, 2013, 2014.

Rysunek 2. Zmiany wskaźnika GCI subindeksu innowacji i czynników wyrafinowanych dla Szwecji w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie K. Schwab, *The Global Competitiveness Report*, Światowe Forum Ekonomiczne, Genewa 2010, 2011, 2012, 2013, 2014.

Analizując zmiany subinteksu innowacji i czynników wyrafinowanych, można zauważyć, iż państwo to na przestrzeni badanych lat znajdowało się w czołówce światowej. W 2010 roku Szwecja była trzecim najbardziej innowacyjnym krajem świata (spośród krajów objętych raportem), a wartość wskaźnika GCI dla tego subindeksu wyniosła wtedy 5,67. Rok później pozycja innowacyjna Szwecji polepszyła się o jedno miejsce, a wartość wskaźnika wzrosła o 0,12. W 2012 roku Szwecja spadła w tej części rankingu o trzy pozycje (w stosunku do roku poprzedzającego), a subindeks GCI wyniósł wtedy 5,56. W następnym badanym roku Szwecja utrzymała swoją pozycję z roku poprzedniego w rankingu innowacyjności, ale wartość wskaźnika GCI dla tego subindeksu spadła w przypadku tego kraju o 0,1. W ostatnim z badanych lat, Szwecja została uznana (w rankingu GCR) za 7. najbardziej innowacyjny kraj świata, a wartość wskaźnika GCI w tym aspekcie wyniosła wtedy 5,38.

Biorąc pod uwagę opisane uwarunkowania konkurencyjności Szwecji, przedstawione powyżej wyniki mogą wydawać się zaskakujące. Zauważając taki stan rzeczy należy pamiętać, iż na początku badanego okresu większość państw członkowskich Unii Europejskiej zostało dotkniętych kryzysem ekonomicznym. Wprawdzie niebędąca w strefie euro Szwecja, nie borykała się z głęboką recesją, jednakże pogorszenie sytuacji ekonomicznej w UE było zjawiskiem pośrednio oddziałującym również na relatywnie rozwinięte gospodarki (między innymi na gospodarkę Szwecji). Jednym z jego skutków było spowolnienie handlu międzynarodowego. Dodatkowo, okres między II kwartałem 2008 roku a IV kwartałem 2009 roku został uznany za najgorszy okres dla gospodarki szwedzkiej. Cezura czasowa uwzględniona w niniejszym artykule jest bezpośrednio po tym okresie, więc należy go uznać za moment powrotu badanej gospodarki „na właściwe tory”. Dlatego też przedstawionych wyników rankingów nie należy interpretować jako tylko corocznego spadku konkurencyjności szwedzkiej gospodarki w stosunku do roku poprzedzającego. Należy spojrzeć na wysoką pozycję konkurencyjną Szwecji w 2010 roku jako znaczące osiągnięcie tego kraju, którego niestety nie udało się powtórzyć w latach następnym, głównie (choć nie tylko) ze względu na silnych rywali spoza Unii, tj. Szwajcarię i Singapur.

Wnioski końcowe

Z powyższej analizy wynika, iż pomimo pozytywnego ogólnego obrazu szwedzkiej gospodarki, dane liczbowe dotyczące wartości wskaźnika konkurencyjności Światowego Forum Ekonomicznego, w badanym okresie z roku na rok pogarszały się. Jednym filarem konkurencyjności, w którym Szwecja w 2014 roku zanotowała (nieznaczny) wzrost w stosunku do roku poprzedzającego była infrastruktura. Pomimo przedstawionego spadkowego trendu Szwecja, w badanym okresie i latach kolejnych, nie przestała być krajem konkurencyjnym. Jej pozycja została osłabiona, nie zawsze radzono sobie z nowymi problemami, z którymi ta gospodarka musiała się zmierzyć. Z pośród nich Światowe Forum Ekonomiczne za najważniejszą kwestię (wpływającą na pozycję konkurencyjną Szwecji) uznało przeregulowanie tamtejszego rynku pracy oraz wysokie obciążenia fiskalne i niekorzystne regulacje podatkowe²³. Przykładem regulacji hamującej rozwój biznesu w Szwecji, może być trzeci najwyższy w Europie podatek od energii elektrycznej, co zwiększa koszty prowadzenia działalności gospodarczej. Niewątpliwie są to istotne bariery rozwoju innowacyjności, mające realny wpływ na pozycję konkurencyjną Szwecji w globalnej gospodarce, a także na wyniki ilościowe mierników konkurencyjności uwzględnianych w rankingach międzynarodowych.

Należy jednak zwrócić uwagę na niedoskonałości wszelkiego rodzaju raportów opierających się na liczbach i danych, nieuwzględniających specyfiki danego obszaru, uwarunkowanego mentalnie i kulturowo podejścia do biznesu. Międzynarodowa

²³ K. Schwab, *The Global Competitiveness Report 2014–2015*, Światowe Forum Ekonomiczne, Genewa 2014, s. 22-23, http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf, (20.04.2015)

konkurencyjność czy innowacyjność nie są pojęciami, które można precyzyjnie zdefiniować oraz dokładnie określić za pomocą wskaźników (w przeciwieństwie do takich czynników rozwoju gospodarki jak np. produkt krajowy brutto). Tym bardziej, że te same instrumenty, które mogą być motorami rozwoju danego obszaru, na inne gospodarki mogą oddziaływać wręcz negatywnie. Bez względu na niedoskonałości przytoczonego raportu, Global Competitiveness Report jest uznawany za bardzo wiarygodne źródło do porównywania konkurencyjności gospodarek. Dlatego też, pomimo zanotowanych spadków szwedzkiej gospodarki w przytoczonym rankingu, kraj ten nadal posiada silną pozycję konkurencyjną. Jednakże, aby ją utrzymać, Szwecja potrzebuje kolejnych impulsów, a także rozsądnie przeprowadzonej deregulacji swojej gospodarki.

Bibliografia

- Agricultural toward Industrial Swedish economic history*, <http://www.ekonomifakta.se/en/Swedish-economic-history/Agricultural-toward-Industrial/>, (20.04.2015).
- Aiginger K., *A framework for evaluating the dynamic competitiveness of countries. Structural Changes and Economics Dynamics*, Austrian Institute of Economic Research and University of Linz, Wiedeń 1999. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.140.1521&rep=rep1&type=pdf>, (20.02.2015).
- Falkowski K., *Międzynarodowa konkurencyjność gospodarek Białorusi, Rosji i Ukrainy*, Oficyna Wydawnicza, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2013.
- Effective language learning*, <http://www.effectivelanguagelearning.com/language-guide/language-difficulty>, (20.04.2015).
- Financing a Business in Sweden*, <http://www.startupoverseas.co.uk/starting-a-business-in-sweden/financing-a-business.html>, (20.04.2015).
- Infrastructure in Sweden*, <http://viavasterbotten.se/regional-facts/sweden/infrastructure/>, (22.04.2015).
- Ketels C., *Clusters, Cluster Policy, and Swedish Competitiveness in the Global Economy*, [w:] Expert report number 30 to Sweden's Globalisation Council, Harvard Business School and Stockholm School of Economics, Västerås 2009.
- Ketels C., *Sweden's position in the global economy*, Globaliseringsforum Rapport, Stockholm 2012.
- Levin P.T., *The Swedish Model of Public Administration: Separation of Powers – The Swedish Style*, JOAAG, Vol. 4. No. 1, Sztokholm 2009, http://joaag.com/uploads/4-4_1_Levin-Final.pdf, (20.04.2015).
- Misala J., *Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki narodowej*, PWN, Warszawa 2011.
- Misala J., *Międzynarodowa zdolność konkurencyjna i międzynarodowa konkurencyjność gospodarki narodowej- podstawy teoretyczne*, Wyd. Politechniki Radomskiej, Radom 2007.
- Molęda K., *Związkowcy z klasą. Jak działają związki zawodowe w Skandynawii*, <http://gospodarka.dziennik.pl/praca/artykuly/483407,zwiazki-zawodowe-w-skandynawii-jak-dzialaja-zwiazkowcy-w-szwecji-norwegii.html>, (20.04.2015).
- Mońko D. M., *Publiczny dostęp do informacji znajdujących się w posiadaniu władz szwedzkich*, Informacja Ministerstwa Sprawiedliwości <http://www.freepress.org.pl/old/Szwecja.pdf>, (10.05.2015).

- Radło M. J., *Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki. Uwagi na temat definicji, czynników i miar*, [w:] Bieńkowski W. i inni, *Czynniki i miary międzynarodowej konkurencyjności gospodarek w kontekście globalizacji – wstępne wyniki badań*.
- Santarek K. (red.), *Transfer technologii z uczelni do biznesu. Tworzenie mechanizmów transferu technologii*, PARP, Warszawa 2008, <http://www.e-msp.pl/files/74/81/194/4372.pdf>, (22.04.2015).
- Schwab K., *The Global Competitiveness Report 2013–2014*, Światowe Forum Ekonomiczne, Genewa 2014, http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf, (20.04.2015).
- Schwab K., *The Global Competitiveness Report 2014–2015*, Światowe Forum Ekonomiczne, Genewa 2014, http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf, (20.04.2015).
- Szwecja – przewodnik po rynku, <http://szwecja.net/EK/PLUS/Gospo/szwecjaprzewodnik16062004c.pdf>, (22.04.2015).
- Tajemnica sukcesu szwedzkich innowacji*, <http://www.spcc.pl/node/12556>, (20.04.2015).
- Transparency International, http://www.transparency.org/country#SWE_DataResearch_SurveysIndices, (20.04.2015).
- U.S. Department of State, diplomacy in action*, <http://www.state.gov/documents/organization/227453.pdf>, (20.04.2015).
- http://www.hbs.edu/faculty/Publication%20Files/d6e53822_c15a31c1-2998-49d1-bd5e-8ddcb31cccc5.pdf, (10.05.2015).

Abstract

Competitive advantages of Swedish economy

Sweden has for many years been introducing legal and organizational solutions in order to conduct economic growth of the country, increase innovation and rationalize the transfer of modern technologies. The purpose of this article is to compile institutional and non-institutional factors that stimulate business development and innovation in Sweden with the competitive position achieved by this country in the years 2010-2014. The greatest influence on high competitive position of this country had all the reforms that were implemented at the turn of the century. However, discontinuation of regulatory changes in subsequent years, led temporary to a stabilization of the Swedish achievements in the international rankings, and eventually to the depletion of previously acquired advantages. The author concludes that in the period considered, despite many business oriented facilities offered by the state and an innovative approach to business creation, the competitive position of Sweden was deteriorating every single year, and countries such as Switzerland or Singapore took the lead. High competitive position of Sweden from 2010, was an achievement, which in subsequent years could not have been repeated. Despite the fact that the country remains among the most competitive countries in the world, another reforms in the area of innovation seem to be necessary.

Keywords: international competitiveness, competitive position, innovativeness, Swedish economy